

Kunigas Jonas Paliūkas

(1913–1990)

Kunigas Jonas Paliūkas gimė 1913 m. spalio 24 d. Varakiškių kaime, Pajstrio parapijoje. Paliūkų šeimoje su dviem sesutėmis ir trim broliais augo gabus mokslui ir menui Jonas. Turėjo polinkį į plastinius menus, skulptūrą. Panevėžio gimnazijoje lankė kunigo Julijono Lindės-Dobilo „Meno kuopą“. Buvo Ateitininkų rajono valdybos pirmininkas. Už drąsią ateitininkų veiklą du klasės draugai Jonas Paliūkas ir A. Lukoševičius 1932-aisiais pašalinami iš gimnazijos. Jie abu buvo linkę į kunigystę – ten ir pasuko. Jonas stojo į Marijonų vienuoliją. Brandos atestatą gavo Kauno kunigų seminarijoje ir 1937 m. rudenį pradėjo studijuoti dvimečiuose marijonų aukštuosiuose filosofijos kursuose. Po jų 1939 m. įstojo į Vytauto Didžiojo universiteto Teologijos-filosofijos fakultetą, jį baigė 1943 m. teologijos licenciato laipsniu. Kunigu įšventintas 1942 m. gegužės 24 d. Primicijos įvyko Pajstryje.

Pastoracinis darbas: 1943–1944 m. – Varėnos I parapijos vikaras, 1945–1946 m. – Ukmergės Švč. Trejybės (marijonų) bažnyčios rektoriaus pagalbininkas, 1946 metų rudenį – Marijampolės moksleivių kapelionas, 1947–1949 m. – Žemaičių Kalvarijos vikaras, 1949–1950 m. – Janapolės bažnyčios klebonas.

Jau darbo Ukmergėje laikais tarybinis saugumas susidomėjo ugningojo kalbėtojo Jono Paliūko pamokslais Ukmergėje, Kavarske ir kitur. „Rūstybės taurei“ prisipildžius, 1950 m. balandžio 5 d. Janapolėje suimamas. Maskvos „osoboje sovieščiani-

Kun. Jonas Paliūkas. 1963 m. Iš Aleksandros Černienės albumo.

je“ nuteisė 10 metų laisvės atėmimo. Kunigas kalėjo Tiumenės ir Kemerovo srityse, Mordovijoje. Po daugiau nei 6 metų paleidžiamas (1989 metais gavo reabilitacijos dokumentą). Grįžęs į Tėvynę, prisistatė Telšių vyskupui Petriui Maželiui. Jis vardijo kelias be kunigų likusias parapijėles. Paminėjo ir Medingėnus, kur ypač sunkios sąlygos – atimta klebonija, suvargusi bažnytelė – kas benorės važiuoti? Čia užvirė Jono kraujas:

- O žmonių ten yra?
- Žinoma,
- Tai skirkite, Ekscelencija, mane į Medingėnus!“

Pašlijus sveikatai Jonas Paliūkas perkeliamas į Akmenę altarista, dirbaujasi su klebonu Antanu Vaičiumi, būsimuoju vyskupu. Paskui – Aleksandrijos (Truikinių), Klykolių klebonas.

Kunigo Jono Paliūko sielovados darbas nuo pradžios iki pabaigos turėjo savitų bruožų. Pirmenybė silpniesiems: vaikams ir senukams. Giesmės, vaizdinės priemonės – su vaikais ir paaugliais. Vaizdingi, skambūs, žadinantys, uždegantys pamokslai, kuriems medžiagą semdavo iš gyvenimo, nes buvo labai pastabus ir dideliems reiškiniams, ir smulkioms detalėms. Jaunystėje davęs pažadą niekuomet nesakyti pamokslo iš anksto nepasirašius, šventai jį tesėjo iki paskutinių dienų. Dažnai juos po kurio laiko perkurdavo. Šitaip sukrovė tikrą pamokslų rankraščių kalną, kokio galbūt Lietuvoje niekas nebuvo sukrovęs. Menininko „gyslelė“ paragino kunigą Joną Paliūką fotografuoti ir filmuoti žmones, įvykius, gamtos vaizdus. Nerangiai mindamas apsunkusiomis kojomis, galėdavo sniego taku nubristi kelis kilometrus miško pasakos nufotografuoti...

Kunigo Jono didysis „Liturginis maldynas“, jo redaguoti mūsų krašto tradicinių giedojimų tekstai tarnavo ir tarnaus ne vienai Lietuvos katalikų kartai. Jo sudarytas pirmasis „Liturginio maldyno“ leidimas pasirodė 1968 metais. 1984 metų leidimą parengė kunigas dekanas Petras Palšis, tardamasis su kunigu Jonu Paliūku ir laikydamasis jo principų, iš kurių bene svarbiausias – išlaikyti, atnaujinti ir palaikyti religines lietuvių liaudies tradicijas.

Kunigas Jonas Paliūkas į magnetofono juosteles ir ranka užrašinėjo žemaičių giesmių melodijas, pats kūrė giesmes, ypač vaikams: „Ženk iš aukso taurės“, „Pavasario žalio takais“ (Liturginis maldynas, II leidimas (1968), rodyklė, p. 607– 617). Yra parengęs giesmynėlį vaikų pamaldoms, iš kurio giedama keliose bažnyčiose.

Kunigas Jonas buvo pamėgęs nedideles kaimo parapijėles, kad būtų arčiau eilinių tikinčiųjų ir jų bėdų. Vis dėlto, anot Evangelijos žodžių, nebebuvo įmanoma „užvožti ryku skaidraus žiburio“. Jis buvo kviečiamas vadovauti dvasiniams susikaupimams, parapijiečių, kunigų, klierikų, vienuolių gyvenimą pasirinkusių asmenų rekolekcijoms. Kalbėdavo su meile ir įsijautimu, vaizdžiu ir ekspresyviu stiliumi. Bažnyčios nedraugams bei juodintojams mokėdavo duoti tiesų, pagrįstą ir taiklų atkirtį. Vieną kitą jo repliką, dažniausiai apkarpę, praleidę argumentaciją, yra išspausdinę „Kalba Vilnius“, „Jaunimo gretos“ ir kai kurių rajonų laikraščiai. Mirė kun. Jonas Paliūkas 1990 m., palaidotas Tverų (Telšių r.) bažnyčios šventoriuje.

Literatūra

1. Aliulis, Vaclovas. Katalikų kalendorius žinynas. Vilnius, 1991, p. 158 –159.